

УДК 7.05:745.036(450)

АРТ-ОБ'ЄКТИ ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ПРОСТОРОМ І СУСПІЛЬСТВОМ НА ПРИКЛАДІ ІТАЛІЙСЬКОГО РАДИКАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

ПИЛИПЧУК Оксана, БУДНИК Анна

Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ, Україна
pylypchuk.od@knuba.edu.ua, budnyk_ao-2022@knuba.edu.ua

У роботі проведено аналіз тенденцій періоду радикального дизайну в Італії 1960–1970-х років. Дослідження включає розгляд прикладів меблів та просторів, що одночасно відіграють роль арт-об'єктів. Проведено паралель із сьогоденням та визначено вплив ідей даного періоду на сучасність.

Ключові слова: радикальний дизайн, тенденції, арт-об'єкти, критика, провокативність.

ВСТУП

Італія 1960-х років переживала «економічне диво», що сформувало масове споживче суспільство, але водночас спричинило конформізм і відчуження. Політична напруженість стимулювала появу контркультурних рухів. Дизайнери, об'єднуючись у незалежні групи (Superstudio, Archizoom Associati, Studio 65 тощо), виступили проти модерністського функціоналізму з його суворими нормами та «правильними» речами [1]. Ключовим стало питання здатності дизайну не лише структурувати простір, а й впливати на суспільну свідомість. У сучасних умовах глобалізації, цифровізації та швидких змін вивчення радикального дизайну набуває особливої актуальності, адже його досвід демонструє можливість переходу від комерційності до ідейно орієнтованого проектування і формує підґрунтя для критичного мислення.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою є аналіз тенденцій італійського радикального дизайну, дослідження особливостей меблів, що одночасно функціонують як арт-об'єкти, виявлення особливостей їх створення та ідей, які вони несуть в суспільство.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Представники радикального дизайну інтегрували в проектну практику ірраціональні, поетичні та абсурдні елементи, перетворивши дизайн із ринкового продукту на критичний інструмент. Яскравим прикладом є крісло UP5 «Donna» Гаetano Пеше, форма якого відсилає до жіночого тіла й символізує стан вимушеної «ув'язненості», підсилений підставкою у вигляді кулі з ланцюгом [1]. Проекти також моделювали альтернативні, утопічні способи життя, ставлячи під сумнів усталені архітектурні підходи. Показовим є «Continuous Monument» від Superstudio – серія колажів із безмежною сіткою,

що охоплює природні й урбанізовані простори, водночас формуючи утопічний образ міста та критикуючи ідеї модернізму і безперервного прогресу.

Особливе місце займала іронічність проєктів – предмети могли імітувати надувні іграшки, наприклад, меблі-тварини у інтерактивному просторі «Discoteque Bamb» від Gruppo UFO, що грали з очікуваннями користувача[2]. Часто дизайнери зверталися до кітчу, використовуючи його як спосіб висміювання та загравання із масовою культурою, що особливо помітно у таких проєктах як крісло «Sillón Mies», яке є пародією на Mica ван дер Рое, софа «La Bocca/Marilyn Lips» у формі губ, крісло «Capitello» та столик «Attica» з античними алюзіями [1]. Якщо кітч працював через імітування та пародію, то провокативність діяла більш безпосередньо, змушуючи глядача відчувати дискомфорт чи сумнів. Об'єкти могли бути абсурдними або карикатурними. У серії «Mobili Grigi» Етторе Соттсасс створив важкі сірі меблі, які навмисно перебільшують функціональність і висміюють її, одночасно демонструючи тихий, стриманий стиль [1]. Незвичним є торшер «Moloch» від Г. Пеше розміром 250 см, що є масштабованою копією настільного світильника «Luxe L-1» Йорна Утзона. Таке радикальне збільшення перевертає утилітарне на монументальне, перетворюючи буденне на символ та маніфест.

Провокативність відкрила шлях до відмови від догматичного модернізму через критичне переосмислення його обмежень і сприяла пошуку експериментальних, більш відкритих форм самовираження. Це проявлялося у переінтерпретації способів використання меблів, відході від стереотипних форм, а також у застосуванні нестандартних матеріалів і колористичних рішень. Показовим прикладом є крісло-галявина «Pratone» від Gruppo Strum не просто статичне сидіння, а інтерактивний простір-іграшка, що допускає різні сценарії взаємодії користувача [3]. Подібні об'єкти демонструють вихід радикального дизайну за межі утилітарності: предмети набувають ознак арт-інсталяцій (модульне сидіння «Bazaar», софа «Safari», серія ліжок «Dream Bed»), стираючи межу між меблями і мистецтвом та функціонуючи як художні висловлювання. Експериментальність при цьому не обмежувалася формою чи матеріалами, а поширювалася на створення комплексних сенсорних середовищ, де поєднувалися перформативні практики, мультимедійні проєкції та природні елементи. Яскравим прикладом є «Space Electronic» від Gruppo 9999 – трансформований індустріальний простір, що поєднував функції дискотеки та лабораторії для перформансів, демонструючи новий підхід до взаємодії людини, простору та мистецького досвіду [4]. У цьому середовищі дизайн виходив за межі предметності, перетворюючись на динамічний процес взаємодії. Радикальний дизайн фактично підготував інтелектуальну та естетичну основу для постмодернізму. Етторе Соттсас, який був частиною цього періоду, трансформував ідеї в нове угруповання Memphis, перенісши акцент на семіотичну функцію дизайну [1]. Форма, колір і матеріали почали взаємодіяти із користувачем на емоційному рівні, загалом перетворившись на декоративний предметний дизайн.

У сьогоденні вплив цього руху можна відстежити на щорічній виставці Milan Design Week, де сучасні дизайнери створюють численні інсталяції по

всьому місту, зосереджуючись на взаємодії із глядачем [5]. Такі проекти активно залучають публіку до діалогу завдяки нестандартним рішенням, культурним символам, новітнім технологіям та матеріалам.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз показав, що упровадження арт-об'єктів у середовище, започатковане радикальним дизайном 1960–70-х років, продемонструвало, що проектна діяльність може слугувати потужним інтелектуальним інструментом. Напрям підтвердив, що дизайн здатний провокувати та критикувати суспільні норми, створюючи простір для рефлексії, сміливого мислення та нестандартних рішень, а також розглядаючи форму як засіб комунікації між простором і суспільством. Критика функціоналізму та соціальних норм відкрила шлях для сучасного «критичного дизайну», який взаємодіє з етичними та технологічними викликами. Досвід радикальних дизайнерів залишається фундаментом для створення сміливих рішень, де дизайн виступає медіатором між простором і суспільством. Творчі пошуки того часу також стали основою для подальших тенденцій у дизайні – від Memphis до постмодерну, завдяки своїй іронії та декоративності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Vanier C. Radical Design: Italian Anti-Design (1960–1975). *Hart Design Selection*. URL: <https://hartdesignselection.com/en/radical-design-italian-anti-design-1960-1975> (дата звернення: 15.03.2026).
2. Herriman K. The Artist-Architect Who Revolutionized Italian Design – With Humor. *The New York Times Style Magazine*. Art. URL: <https://www.nytimes.com/2016/09/27/t-magazine/art/lapo-binazzi-ufo-r-and-company.html> (дата звернення: 15.03.2026).
3. Pratone Chair. Gufram Design Icon. Salvioni Design Solutions. *Salvioni*. URL: <https://www.salvioniarredamenti.it/en/design-icons/chair-pratone-gufram/> (date of access: 15.03.2026).
4. Treppiedi E. Z. Zero Design Festival – Radical Clubbing: Space Electronic (Gruppo 9999). *Zero*. URL: <https://zero.eu/en/news/zero-design-festival-radical-clubbing-space-electronic-gruppo-9999/> (date of access: 15.03.2026).
5. Milano Design Week 2025. *YesMilano.it*. URL: <https://www.yesmilano.it/en/milano-design-week> (date of access: 15.03.2026).

PYLYPCHUK O., BUDNYK A.

ART OBJECTS AS A MEANS OF COMMUNICATION BETWEEN SPACE AND SOCIETY THROUGH ITALIAN RADICAL DESIGN

The study analyzes the trends of the Radical Design period in Italy during the 1960s–1970s. It examines examples of furniture and spaces that simultaneously function as art objects. A parallel with the present day is drawn, highlighting the influence of the ideas from this period on contemporary design.

Key words: radical design, tendencies, art objects, critique, provocativeness.